

Khaled Hosseini

*En uit de bergen
kwam de echo*

Vertaald door W. Hansen

2016

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

Voor Elaine

Ik draag dit boek op aan Haris en Farah,
beiden de *noor* van mijn ogen,
en aan mijn vader, die trots zou zijn geweest

*Voorbij ideeën
van goed en kwaad
is er een land.
Daar zal ik je ontmoeten.*

Jelaluddin Rumi, dertiende eeuw

EEN

Najaar 1952

Vooruit dan maar. Als jullie een verhaal willen horen, zal ik er een vertellen. Maar daar blijft het bij. Geen van jullie moet me om meer verhalen vragen. In de eerste plaats is het al laat, en morgen, Pari, hebben we een lange tocht voor de boeg, jij en ik. Je hebt je slaap vannacht hard nodig. Jij ook, Abdullah. Ik reken op je, jongen, als jouw zusje en ik weg zijn. En je moeder ook. Goed dan. Eén verhaal dan. Luister, jullie beiden, luister goed en onderbreek me niet.

Ooit, in een tijd dat er demonen en djinns en reuzen door het land zwierven, leefde er een boer die baba Ayub heette. Hij woonde met zijn gezin in het dorpje Maidan Sabz. Omdat hij een groot gezin te onderhouden had, moest baba Ayub hard werken. Elke dag beulde hij zich van de vroege ochtend tot de late avond af, hij ploegde zijn land, woelde de aarde om en verzorgde zijn schriële pistacheboompjes. Je kon hem altijd gebukt op zijn akker aantreffen, zijn rug even krom als de zeis die hij hanteerde. Zijn handen waren altijd vereelt en bloedden vaak, en elke avond viel hij als een blok in slaap zodra zijn wang het kussen raakte.

In dat opzicht, kan ik zeggen, stond hij eigenlijk niet alleen. In Maidan Sabz was het leven hard voor elke inwoner. Meer naar het noorden waren rijkere dorpen, gelegen in valleien vol vruchtbomen en bloemen en een aangename lucht, en rivieren vol koel, helder water. Maar Maidan Sabz was een troosteloze plek, het leek niet in het minst op het beeld dat

je je bij de naam, Groene Weide, zou voorstellen. Het lag in een stoffige vlakte, omringd door steile bergen. De wind was er warm en waaide stof in je ogen. Het was een dagelijkse marteling om water te vinden, want zelfs de diepste bronnen in het dorp vielen vaak bijna droog. Er was wel een rivier, maar het kostte de dorpsbewoners een halve dag om er te komen, en het water ervan was trouwens het hele jaar troebel. Na tien jaar droogte stond er nu bijna geen water meer in de rivier. Laten we maar zeggen dat de mensen in Maidan Sabz twee keer zo hard als elders moesten werken om een half kostje bij elkaar te scharrelen.

Toch vond baba Ayub dat hij gelukkig was, omdat hij een gezin had dat hij boven alles liefhad. Hij hield van zijn vrouw en verhieft nooit zijn stem tegen haar, laat staan zijn hand. Hij waardeerde haar oordeel en vond het een waar genoegen bij haar te zijn. Wat de kinderen betreft, hij had er evenveel als een hand vingers telt, drie zonen en twee dochters, van wie hij stuk voor stuk zielsveel hield. Zijn dochters waren plichtsgetrouw en aardig, ze hadden een goed karakter en een goede naam. Hij had zijn zonen al de deugden bijgebracht van eerlijkheid, moed, vriendschap, en hard werken zonder klagen. Ze gehoorzaamden hem zoals het zonen betaamt, en ze hielpen hun vader bij de oogst.

Hoewel hij van al zijn kinderen hield, was baba Ayub heimelijk extra dol op een van hen, zijn jongste, Qais, drie jaar oud. Qais was een jongetje met donkerblauwe ogen. Iedereen die hem ontmoette werd vertederd door zijn ondeugende lach. Hij was ook een jongetje dat zo vol energie zat dat anderen er moe van werden. Toen hij leerde lopen, vond hij dat zo verrukkelijk dat hij het de hele dag deed, zolang hij wakker was, en zorgwekkend genoeg later ook 's nachts in zijn slaap. Vanuit het lemen huis van het gezin ging hij uit slaapwandelen, de duisternis in, waar alleen de maan te zien was. Wat als hij in een put zou vallen, of zou verdwalen, of, het ergste van al, zou worden aangevallen door een van de

dieren die 's nachts over de vlakte sluipen? Ze probeerden van alles en nog wat, maar het haalde niets uit. Ten slotte was de oplossing die baba Ayub vond een simpele, zoals zo vaak het geval is met de beste oplossingen: hij haalde een belletje van de nek van een van zijn geiten en hing het om de hals van Qais. Het belletje zou vast wel iemand wekken als Qais midden in de nacht op zou staan. Na een tijdje slaapwandelde Qais niet meer, maar hij was gehecht geraakt aan het belletje en wilde het niet meer kwijt. En hoewel het dus zijn oorspronkelijke doel verloren had, bleef het belletje bevestigd aan het bandje om de hals van de jongen. Als baba Ayub na een lange dag werken thuiskwam, rende Qais hem altijd buiten al tegemoet, terwijl het belletje rinkelde bij elk dribbelstapje dat hij zette. Baba Ayub tilde hem dan op en nam hem op zijn arm mee naar huis, en Qais keek aandachtig toe hoe zijn vader zich waste, en hij zat bij het avondeten naast baba Ayub. Na het eten dronk baba Ayub zijn thee, keek naar zijn gezin en stelde zich voor dat al zijn kinderen ooit getrouwd zouden zijn en hem kleinkinderen zouden schenken, en dat hij een trotse patriarch kon zijn van een nog groter kroost.

Helaas, Abdullah en Pari, er kwam een einde aan de gelukkige dagen van baba Ayub.

Op een dag kwam er een demon in Maidan Sabz. Toen hij het dorp vanuit de bergen naderde, beefde de aarde bij elke dreunende stap die hij zette. De dorpsbewoners lieten hun schoppen en schoffels en bijlen vallen en zetten het op een lopen. Ze sloten zich op in hun huizen en kropen bij elkaar. Toen de doffe geluiden van de voetstappen van het monster verstomden, werd Maidan Sabz verduisterd door zijn schaduw. Er werd gezegd dat er gebogen hoorns uit zijn hoofd groeiden en dat er op zijn schouders en krachtige staart ruw zwart haar zat. Ze zeiden dat zijn ogen rood schitterden. Niemand wist het zeker, in elk geval geen levend iemand: zij die ook maar één blik op hem waagden te werpen, werden

door het monster ter plekke opgegeten. Omdat ze dat wisten, waren de dorpsbewoners verstandig genoeg hun ogen strak op de grond gericht te houden.

Iedereen in het dorp wist waarom het monster opgedoken was. Ze hadden de verhalen gehoord over zijn bezoek aan andere dorpen en vroegen zich enkel nog maar af hoe Maidan Sabz zo lang aan zijn aandacht had weten te ontsnappen. Misschien, redeneerden ze, had het arme, schrale leven dat ze in Maidan Sabz leidden in hun voordeel gewerkt, omdat hun kinderen niet zo doorvoed waren en niet veel vlees op hun botten hadden. Maar dan nog – aan het geluk was nu een eind gekomen.

Maidan Sabz beefde van angst en hield zijn adem in. De gezinnen baden dat het monster aan hun huis voorbij zou gaan, want ze wisten dat als het monster op hun dak klopte ze een van hun kinderen moesten afstaan. Het monster zou het kind in een zak stoppen en teruggaan langs de weg die hij gekomen was. Niemand zou het arme kind ooit nog terugzien. En als een gezin weigerde, nam het monster alle kinderen uit het huis mee.

Waar nam het monster de kinderen mee naartoe? Naar zijn burcht, op de top van een steile berg. De burcht lag heel ver van Maidan Sabz vandaan. Je moest valleien en woestijnen door en twee bergketens over voor je er was. En wie wilde dat, tenzij hij dood wilde? Er werd gezegd dat de burcht vol kerkers zat, waar hakmessen aan de muur hingen. Aan de zolders zouden vleeshaken bungelen. Er werd gezegd dat er reusachtige vleespennen waren, en vuurpotten. Er werd gezegd dat als het monster een voorbijganger te pakken kreeg, het zijn weerzin tegen volwassen vlees overwon.

Ik denk dat je nu wel weet op wiens dak het gevreesde kloppen van het monster neerkwam. Toen baba Ayub het hoorde, ontsnapte er een gekwelde kreet aan zijn lippen en zijn vrouw viel flauw van schrik. De kinderen huilden van angst en ook van verdriet, want ze wisten nu zeker dat een

van hen verloren zou gaan. Het gezin had tot de volgende ochtend tijd om zijn keuze te maken.

Wat kan ik vertellen over het leed dat baba Ayub en zijn vrouw die nacht moesten doorstaan? Geen enkele ouder zou ooit zo'n keuze moeten hoeven maken. Buiten het gehoor van de kinderen spraken baba Ayub en zijn vrouw over de vraag wat te doen. Ze praatten en huilden en praatten en huilden. De hele nacht liepen ze heen en weer, en toen de ochtend naderde, moesten ze nog steeds een beslissing nemen – en misschien wilde het monster dat wel, want hun onzekerheid kon ertoe leiden dat het niet één maar alle vijf kinderen meenam. Uiteindelijk haalde baba Ayub buiten vijf stenen van dezelfde grootte en vorm. Hij krabbelde op elk ervan de naam van een kind, en toen hij daarmee klaar was, deed hij ze in een jutezak. Toen hij de zak aan zijn vrouw gaf, deinsde ze terug alsof er een giftige slang in zat.

‘Dat kan ik niet,’ zei ze tegen haar man, en ze schudde heftig haar hoofd. ‘Ik kan niet kiezen. Ik zou het niet kunnen verdragen.’

‘Ik ook niet,’ wilde baba Ayub zeggen, maar door het raam zag hij hoe de zon over een paar seconden boven de heuvels in het oosten zou verrijzen. De tijd raakte op. Hij keek vol droefheid naar zijn vijf kinderen. Hij moest een vinger afsnijden om de hand te redden. Hij sloot zijn ogen en haalde een steen uit de zak.

Ik veronderstel dat jullie nu ook weten welke steen baba Ayub uit de zak haalde. Toen hij de naam las, hief hij zijn hoofd ten hemel en slaakte een kreet. Met een gebroken hart tilde hij zijn jongste zoon op en nam hem in zijn armen, en Qais, die zijn vader blindelings vertrouwde, sloeg zijn armpjes blij om de hals van baba Ayub. Pas toen zijn vader hem buitenzette en de deur sloot, begreep het jongetje dat er iets mis was, en baba Ayub stond met dichtgeknepen ogen, waar de tranen uit stroomden, met zijn rug tegen de deur, terwijl zijn geliefde Qais er met zijn knuistjes op sloeg en huilend

riep dat baba hem weer binnen moest laten, en baba Ayub mompelde: 'Vergeef me, vergeef me,' terwijl de grond trilde van de voetstappen van het monster, en zijn zoontje krijste, en de aarde bleef dreunen toen het monster Maidan Sabz verliet, tot het eindelijk verdwenen was, tot de aarde niet langer bewoog, tot alles stil was, behalve baba Ayub, die Qais nog steeds huilend vroeg hem te vergeven.

Abdullah. Je zusje is in slaap gevallen. Bedek haar voeten met de deken. Zo ja. Goed. Misschien kan ik maar beter stoppen met het verhaal? Nee? Wil je het verder horen? Weet je het zeker, jongen? Goed dan.

Waar was ik gebleven? O ja. Er volgde een rouwperiode van veertig dagen. Buren kookten elke dag eten voor het gezin en waakten met hen. Mensen brachten geschenken zoveel ze konden, thee, snoep, brood, amandelen, en ze brachten ook hun condoleances en deelneming. Baba Ayub kon zich er zelf nauwelijks toe brengen een woord van dank te spreken. Hij zat in een hoekje te huilen, de tranen stroomden over zijn wangen, alsof hij een einde wilde maken aan de vele opeenvolgende droogtes van het dorp. Je zou je ergste vijand nog niet toewensen zo veel pijn en lijden te moeten ondergaan.

Er verstreken jaren. De droogte hield aan en Maidan Sabz verviel tot nog grotere armoede. Baby's stierven in hun wieg van dorst. Het peil van het water in de bronnen daalde nog meer en de rivier droogde op, in tegenstelling tot baba Ayubs verdriet, een rivier die met de dag steeds sterker zwol. Hij was voor zijn gezin van geen nut meer. Hij werkte en bad niet en at amper. Zijn vrouw en kinderen smeekten hem het wel te doen, maar het hielp niet. De resterende zonen moesten zijn werk overnemen, want baba Ayub zat de hele dag maar aan de rand van zijn akker, een eenzame, deerniswekkende man die naar de bergen staarde. Hij sprak niet langer met de dorpsbewoners, omdat hij meende dat ze achter zijn rug om over hem mompelden. Zij zeiden dat hij een lafaard was omdat hij zijn zoon zonder slag of stoot had weggegeven. Dat

hij als vader ongeschikt was. Een echte vader zou het monster bestreden hebben. Die zou zijn leven gegeven hebben om zijn gezin te verdedigen.

Dat vertelde hij op een avond aan zijn vrouw.

‘Dat zeggen ze helemaal niet,’ antwoordde zijn vrouw. ‘Niemand denkt dat je een lafaard bent.’

‘Ik kan ze het horen zeggen,’ zei hij.

‘Je hoort je eigen stem, mijn man,’ zei ze. Ze vertelde hem niet dat de dorpsbewoners wél achter zijn rug om over hem fluisterden. En wat ze fluisterden was dat hij misschien gek geworden was.

En op een goede dag gaf hij hun het bewijs. Hij stond bij dageraad op. Zonder zijn vrouw en kinderen te wekken stopte hij een paar hompen brood in een jutezak, trok zijn schoenen aan, bond zijn zeis om zijn middel en vertrok.

Hij liep vele, vele dagen. Hij liep tot de zon een zwakke rode gloed in de verte was. ’s Nachts sliep hij in grotten, terwijl buiten de wind floot. Of hij sliep bij rivieren en onder bomen of rotsen. Hij at zijn brood, en toen dat op was at hij wat hij kon vinden, wilde bessen, paddenstoelen, vis die hij met zijn blote handen in rivieren ving, en soms at hij een hele dag niets en bleef hij lopen. Als voorbijgangers hem vroegen waarheen hij onderweg was, vertelde hij het hun, en sommige moesten lachen, andere maakten zich uit de voeten uit angst dat hij gek was, en weer andere baden voor hem, omdat zij ook een kind aan het monster verloren hadden. Baba Ayub liep met gebogen hoofd voort. Toen zijn schoenen uiteenvielen, bond hij ze met touwtjes aan zijn voeten, en toen de touwtjes kapotgingen, liep hij verder op blote voeten. Zo trok hij door woestijnen, door dalen, over bergen.

Ten slotte bereikte hij de berg waarop de burcht van het monster stond. Hij was zo begerig zijn zoektocht te voltooien dat hij niet rustte en onmiddellijk aan de beklimming begon, zijn kleren aan flarden, zijn voeten bebloed, zijn haar onder het stof, maar met een ongebroken wil. De scherpe rotsen

reten zijn voetzolen open. Haviken pikten in zijn wangen als hij langs hun nesten klom. Heftige windvlagen vaagden hem zowat van de berghelling. Maar hij bleef klimmen, van de ene rots naar de andere, tot hij eindelijk voor de zware poort van de burcht van het monster stond.

Welke waaghals is daar? dreunde de stem van het monster, toen baba Ayub een steen tegen de poort gooide.

Baba Ayub noemde zijn naam. 'Ik kom uit het dorp Maidan Sabz,' zei hij.

Wil je soms dood? Dat moet wel, anders zou je me niet in mijn huis komen storen. Wat wil je?

'Ik ben hier gekomen om jou te doden.'

Het was even stil aan de andere kant van de poort. Toen ging die knarsend open, en daar stond het monster, dreigend hoog boven baba Ayub uit torenend, in al zijn nachtmerrieachtige glorie.

O ja? zei het monster, met een stem die zwaar was als onweer.

'Ja,' zei baba Ayub. 'Een van ons beiden gaat vandaag sterven, hoe dan ook.'

Even leek het erop dat het monster baba Ayub van zijn sokken zou maaien en een eind aan zijn leven zou maken met één enkele beet van zijn tanden, scherp als dolken. Maar er was iets wat het monster deed aarzelen. Zijn ogen vernauwden zich. Misschien waren het de krankzinnige woorden van de oude man. Misschien was het het uiterlijk van de oude man, met zijn kapotte kleren, zijn bebloed gelaat, het stof dat hem van top tot teen bedekte, de etterende zweren op zijn huid. Of misschien was het wel dat het monster in de ogen van de oude man geen spoor van angst ontwaarde.

Waar kwam je ook alweer vandaan, zei je?

'Maidan Sabz,' zei baba Ayub.

Dat moet ver weg liggen, dat Maidan Sabz, gezien je uiterlijk.

'Ik kom hier niet voor een babbel, ik kom hier om...'

Het monster hief een van zijn klauwen. Ja. Ja. Je komt me doden. Dat weet ik. Maar ik mag vast nog wel een paar woorden zeggen voor je me doodslaat.

‘Goed,’ zei baba Ayub. ‘Maar niet veel.’

Dank je. Het monster grijnsde. Mag ik vragen wat voor kwaads ik jou heb aangedaan dat mijn dood zou rechtvaardigen?

‘Je hebt mijn jongste zoon van me afgepakt,’ antwoordde baba Ayub. ‘Hij was het dierbaarste wat ik op aarde had.’

Het monster gromde en tikte tegen zijn kin. Ik heb heel veel kinderen van heel veel vaders afgepakt.

Baba Ayub trok kwaad zijn zeis. ‘Dan zal ik ook namens hen wraak nemen.’

Ik moet zeggen dat er een zekere bewondering voor je moed in me opkomt.

‘Jij weet niet wat moed is,’ zei baba Ayub. ‘Voor moed moet er iets op het spel staan. Ik heb hier niets te verliezen.’

Je hebt je leven te verliezen, zei het monster.

‘Dat heb je me al afgepakt.’

Het monster gromde opnieuw en keek peinzend naar baba Ayub. Na een korte stilte zei het: Goed. Ik gun je jouw duel. Maar eerst vraag ik je mij te volgen.

‘Maar wel snel,’ zei baba Ayub, ‘mijn geduld is op.’ Het monster was al op weg naar een gigantische hal, en baba Ayub had geen andere keuze dan te volgen. Hij liep achter het monster aan door een labyrint van gangen, het plafond, gedragen door enorme zuilen, raakte de wolken. Ze kwamen door vele trappenhuizen, en ruimtes groot genoeg om heel Maidan Sabz te herbergen. Ze vervolgden hun weg tot het monster hem uiteindelijk een enorm vertrek in leidde, waar aan het andere eind een gordijn hing.

Kom wat dichterbij. Het monster wenkte hem.

Baba Ayub kwam naast het monster staan.

Het monster trok het gordijn open. Er was een raam met glas. Door het raam keek baba Ayub neer op een enorme

tuin. Aan weerszijden stonden rijen cipressen, en aan hun voeten bloemen in allerlei kleuren. Er waren blauw betegelde zwembaden en marmeren terrassen en friscgroene gazons. Baba Ayub zag prachtig vormgegeven heggen, en waterfonteinen die klaterden in de schaduw van granaatappelbomen. Hij had aan drie levens niet genoeg gehad om zo'n mooie plek bij elkaar te fantaseren.

Maar waar baba Ayub voor door de knieën ging, was de aanblik van kinderen die onbekommerd in de tuin renden en speelden. Ze zaten elkaar op de paden en rond de bomen achterna. Ze speelden verstoppertje achter de heggen. De ogen van baba Ayub zochten tussen de kinderen, en ten slotte vond hij naar wie hij op zoek was. Daar was hij! Zijn zoon Qais, levend, en meer dan gezond. Hij was groter geworden en zijn haar was langer dan baba Ayub zich kon herinneren. Hij had een prachtig wit overhemd aan boven een mooie broek. Hij lachte blij, terwijl hij achter een paar vrienden aan rende.

‘Qais,’ fluisterde baba Ayub, en het glas besloeg van zijn adem. En toen schreeuwde hij de naam van zijn zoon.

Hij kan je niet horen, zei het monster. En je ook niet zien.

Baba Ayub sprong op en neer en zwaaide met zijn armen en bonsde op het glas, totdat het monster het gordijn dichttrok.

‘Ik begrijp het niet,’ zei baba Ayub, ‘ik dacht...’

Dit is je beloning, zei het monster.

‘Leg het me uit,’ riep baba Ayub.

Ik heb je op de proef gesteld.

‘Op de proef gesteld.’

Een liefdesproef. Een wrede beproeving, dat geef ik toe, en ik ben me bewust van de zware tol die jij ervoor betaalt. Maar je hebt het doorstaan. Dit is je beloning. En de zijne.

‘Wat was er gebeurd als ik niet gekozen had?’ schreeuwde baba Ayub. ‘Wat als ik niet was ingegaan op je beproeving?’

Dan waren al je kinderen ten onder gegaan, zei het monster, want ze zouden toch al zijn gestraft met een vader die

een zwakkeling is. Een lafaard, die ze liever allemaal zou zien sterven dan zijn geweten te belasten. Je zegt dat je geen moed hebt, maar ik zie die wel in je. Er was moed nodig voor wat je gedaan hebt, voor de last die je bereid was te dragen. Daar spreek ik mijn respect voor uit.

Baba Ayub trok weifelend zijn zeis tevoorschijn, maar die glipte uit zijn handen en kletterde op de marmeren vloer. Zijn knieën knikten en hij moest gaan zitten.

Je zoon kan zich jou niet herinneren, vervolgde het monster. Dit is nu zijn leven, en je hebt zelf gezien hoe gelukkig hij is. Hij krijgt hier het beste eten en de mooiste kleren, vriendschap en genegenheid. Hij krijgt les in kunsten en talen en wetenschappen, en in wijsheid en naastenliefde. Hij wil niets anders. Op een dag, als hij een man zal zijn geworden, mag hij vertrekken als hij wil, er wordt hem geen strobreed in de weg gelegd. Ik denk dat hij vele levens zal beroeren met zijn vriendelijke aard en dat hij mensen die in verdriet gedompeld zijn geluk zal brengen.

‘Ik wil hem zien,’ zei baba Ayub. ‘Ik wil hem mee naar huis nemen.’

Wil je dat echt?

Baba Ayub keek op naar het monster.

Het creatuur liep naar een kast bij het gordijn en haalde een zandloper uit een van de laden. Weet je wat dat is, Abdullah, een zandloper? Dat weet je dus. Goed. Nu dan. Het monster nam de zandloper, draaide hem om en zette hem aan de voeten van baba Ayub.

Je mag hem met je mee naar huis nemen, zei het monster. Als je daarvoor kiest, kan hij hier nooit meer terugkeren. Als je daar niet voor kiest, kun *jij* hier nooit meer terugkeren. Als al het zand weggelopen is, zal ik je vragen wat je besloten hebt.

En met die woorden verliet het monster de kamer en liet baba Ayub achter met opnieuw een pijnlijke keuze.

Ik neem hem mee naar huis, dacht baba Ayub meteen.

Dat verlangde hij het meest van al, met elke vezel van zijn lichaam. Had hij zich dat niet voorgesteld in wel duizend dromen? Kleine Qais weer vasthouden, zijn wang kussen en zijn zachte handjes weer in de zijne voelen. En toch... Als hij hem mee naar huis nam, wat voor leven stond Qais dan in Maidan Sabz te wachten? Het harde leven van een boer, op zijn hoogst, net als het zijne, en weinig meer. Dat wil zeggen, als Qais niet zou sterven als gevolg van de droogtes, net als zo veel kinderen in het dorp. Zou je jezelf dat kunnen vergeven, vroeg baba Ayub zich af. In de wetenschap dat je hem uit egoïsme hebt weggehaald uit een luxelevens vol met kansen? Aan de andere kant, als hij Qais hier achterliet, hoe zou hij dat kunnen verdragen terwijl hij wist dat zijn zoon leefde, waar hij was en dat hij hem toch niet mocht zien? Hoe zou hij dat kunnen verdragen? Baba Ayub hilde. Hij werd zo wanhopig dat hij de zandloper pakte en tegen de muur gooide, waar die in duizend stukjes brak en het fijne zand op de grond viel.

Het monster kwam het vertrek weer binnen en zag baba Ayub met ingezakte schouders bij het gebroken glas staan.

‘Je bent een wreed beest,’ zei baba Ayub.

Als je even lang als ik had geleefd, antwoordde het monster, dan wist je dat wreedheid en goedheid schakeringen zijn van een en dezelfde kleur. Heb je een beslissing genomen?

Baba Ayub veegde zijn tranen af, pakte zijn zeis op en bond hem om zijn middel. Hij liep langzaam met gebogen hoofd naar de deur.

Je bent een goede vader, zei het monster, toen baba Ayub hem passeerde.

‘Moge je in het hellevuur branden voor wat je mij hebt aangedaan,’ zei baba Ayub vermoeid.

Hij liep het vertrek uit, in de richting van de hal, toen het monster hem terugriep.

Neem dit mee, zei het monster. Het creatuur reikte baba Ayub een flesje aan met een donkere vloeistof. Drink het onderweg naar huis op. Vaarwel.

Baba Ayub nam het flesje aan en liep weg zonder iets te zeggen.

Vele dagen later zat zijn vrouw aan de kant van de akker die aan het gezin toebehoorde naar hem uit te kijken, zoals baba Ayub er had gezeten in de hoop er Qais ooit te zullen zien aankomen. Met elke dag die voorbijging verdween haar hoop hem ooit terug te zien. De mensen in het dorp spraken al in de verleden tijd over baba Ayub. Op een dag zat ze opnieuw in het zand en prevelde een gebed, toen ze een magere gestalte uit de bergen zag komen, in de richting van Maidan Sabz. Eerst zag ze hem aan voor een verdwaalde derwisj, een magere man gehuld in oude vodden, met holle ogen en ingevallen slapen, en pas toen hij vlakbij was herkende ze haar man. Haar hart sprong op van vreugde en ze slaakte een gil van opluchting.

Toen hij zich had gewassen en te eten en te drinken had gehad, lag baba Ayub in zijn huis, terwijl dorpsbewoners om hem heen stonden en hem de ene vraag na de andere stelden.

Waar ben je geweest, baba Ayub?

Wat heb je gezien?

Wat is er met je gebeurd?

Baba Ayub kon ze niet beantwoorden, want hij kon zich niet herinneren wat er met hem was gebeurd. Hij kon zich niets van zijn tocht herinneren, van de beklimming van de berg van het monster, van zijn gesprek met het monster, van het prachtige paleis of het grote vertrek met het gordijn. Het was alsof hij was ontwaakt uit een al vergeten droom. Hij herinnerde zich de afgesloten tuin niet, de kinderen, en het meest van al herinnerde hij zich niet dat hij zijn zoon Qais had zien spelen met zijn vriendjes tussen de bomen. Als iemand Qais' naam noemde, knipperde baba Ayub verward met zijn ogen. Wie, zei hij. Hij wist niet meer dat hij ooit een zoon had gehad die Qais heette.

Begrijp je, Abdullah, dat het een daad van barmhartigheid was? Het drankje, dat zijn herinneringen had gewist?

Het was baba Ayubs beloning voor het feit dat hij de tweede proef van het monster had doorstaan.

Dat voorjaar brak de lucht eindelijk open boven Maidan Sabz. Wat er naar beneden kwam, was niet het gemiezer van voorbije jaren, maar weldadige regenval. Er viel een volle regen uit de lucht en de dorpsbewoners rekten dorstig hun hals ernaar uit. De hele dag door roffelde de regen op de daken van Maidan Sabz en dempte al het andere geluid van de wereld. Zware, gezwollen druppels rolden van de toppen van de bladeren. De bronnen raakten weer vol en de rivier steeg. De heuvels in het oosten werden groen. Wilde bloemen bloeiden, en voor het eerst in jaren speelden kinderen op het gras en konden koeien er weer grazen. Iedereen was blij.

Toen de regen ophield, had het dorp enig werk te verrichten. Diverse lemen muren waren ingezakt, een paar daken waren door gaan hangen en hele stukken grond waren veranderd in moerassen. Maar na de ellende van de verwoestende droogte waren de mensen uit Maidan Sabz niet van plan te gaan klagen. Muren werden herbouwd, daken gerepareerd en irrigatiekanalen drooggelegd. Dat najaar oogstte baba Ayub de meeste pistaches in zijn leven, en het jaar daarna en het daaropvolgende jaar nam zijn oogst in omvang en kwaliteit toe. In de grote steden waar hij zijn waren verkocht, zat baba Ayub trots achter zijn pistachepiramides en straalde hij als de gelukkigste man op aarde. In Maidan Sabz zou er nooit meer droogte heersen.

Verder valt er weinig te zeggen, Abdullah. Maar je zou kunnen vragen of er nooit een knappe jongeman op een paard door het dorp is gereden, op weg naar grootse avonturen. Is hij er dan misschien gestopt om wat water te drinken, waar het dorp nu zoveel van had, en zat hij neer om het brood te breken met de dorpsbewoners, misschien wel met baba Ayub zelf? Ik zou het niet kunnen zeggen, jongen. Wat ik wel kan zeggen is dat baba Ayub een hoge leeftijd heeft bereikt. Ik

kan je vertellen dat zijn kinderen allemaal tijdens zijn leven zijn getrouwd, zoals hij altijd had gehoopt, en dat zijn kinderen zelf vele kinderen kregen, en ieder van hen bracht baba Ayub groot geluk.

En ik kan je ook vertellen dat er weleens nachten waren dat baba Ayub, zonder speciale reden, niet kon slapen. Hoewel hij nu een heel oude man was, waren zijn benen nog altijd goed, als hij maar op een stok kon leunen. En in die slapeloze nachten gleed hij uit bed zonder zijn vrouw wakker te maken, pakte zijn stok en verliet het huis. Hij wandelde door het duister, zette zijn stok telkens met een tik voor zich neer, terwijl een nachtbriesje langs zijn gezicht streek. Er lag een platte rots naast zijn akker, en hij ging erop zitten. Daar zat hij vaak langer dan een uur naar de sterren te staren, de wolken dreven voor de maan langs. Dan dacht hij na over zijn lange leven, en hij sprak zijn dank uit voor de gulle gaven en de vreugde die hem vergund waren geweest. Het zou verachtelijk zijn geweest meer te willen, nog meer. Hij zuchtte tevreden en luisterde naar de wind die uit de bergen kwam en naar het tjilpen van de vogels.

Maar eens in de zoveel tijd meende hij ook een ander geluid te horen. Het was altijd hetzelfde, het rinkelen van een bel. Hij begreep niet waarom hij zo'n geluid zou moeten horen, alleen in het duister, terwijl alle schapen en geiten sliepen. Soms zei hij bij zichzelf dat hij het niet had gehoord, en soms was hij zo overtuigd van het tegendeel dat hij in de duisternis riep: 'Is daar iemand? Wie is daar? Kom tevoorschijn.' Maar er kwam nooit enig antwoord. Baba Ayub begreep het niet. Zoals hij niet begreep waarom er altijd een golf door hem heen sloeg als hij het rinkelen hoorde, iets als het einde van een trieste droom, dat hem onverhoeds trof, als een onverwachte windvlaag. Maar dat ging voorbij, zoals alle dingen voorbijgaan. Het ging voorbij.

Dat was het, jongen. Zo eindigde het. Er valt niets meer te zeggen. En het is nu echt laat en ik ben moe, en je zusje en ik

moeten vroeg op, als de zon opkomt. Blaas je kaars dus uit.
Leg je hoofd te ruste en sluit je ogen. Welterusten, jongen. We
nemen in de ochtend afscheid van elkaar.